

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นกรมและส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่า รวม 15 หน่วยงานคือ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการฝึกหัดครู กรมการศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพลศึกษา กรมวิชาการ กรมศิลปากร กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งกรมและสำนักงานต่าง ๆ นี้ มีเพียงสำนักงานปลัดกระทรวงเท่านั้นที่แบ่งส่วนราชการเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำหรับกรมอื่น ๆ แม้มีหน่วยงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคแต่ยังถือว่าเป็นราชการส่วนกลาง โดยกรมและสำนักงานต่าง ๆ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการส่วนใดส่วนหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมและสำนักงานนั้น ๆ

กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้การปฏิบัติงานของกรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการประสานสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงมีนโยบายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอปฏิบัติงานในฐานะหน่วยงานกลาง เพื่อประสานการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกรมและสำนักงานซึ่งตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติงานอื่น ๆ ของกระทรวงที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมใดกรมหนึ่ง โดยกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ประสานงานและปฏิบัติงานเสริม เพื่อสนองงานของกรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ปรับปรุงบทบาท อำนาจหน้าที่ โครงสร้างและอัตรากำลังใหม่ โดยกำหนดให้ปฏิบัติงานในลักษณะศูนย์ 3 ศูนย์ คือ

1. ศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน
2. ศูนย์บริการและประสานงาน
3. ศูนย์ติดตามและประเมินผล

เพื่อความสะดวกในการบริหารงาน ตลอดจนความสอดคล้องกับระเบียบและกฎหมาย จึงแบ่งงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายการเงินบัญชีและพัสดุ ฝ่ายแผนงานและวิชาการ และฝ่ายประสานงานและกิจกรรมการศึกษา สำหรับในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอแบ่งงานออกเป็น 3 งานคือ งานบริหารทั่วไป งานแผนงานวิชาการและติดตามประเมินผล และงานกิจกรรมการศึกษา

คงได้กล่าวแล้วว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเป็นหน่วยงานกลางเพื่อประสานการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานทั้งสองระดับ จึงได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัดและอำเภอ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2522 และ ตามข้อ 4 ข้อ 51 และข้อ 56 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 (ปร. 216) ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 โดยในระดับจังหวัดกำหนดไว้ว่า ให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงาน การศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม อันเป็นงานในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ (สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2530 : 539-568) เพราะงานของกระทรวงศึกษาธิการมีขอบข่ายกว้างขวางมากในส่วนภูมิภาค เนื่องจากกรมหรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ มิได้แบ่งส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค นอกจากนั้น มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 687/2519 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2519 กำหนดให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งมาประจำจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติราชการ อันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด รวมทั้งดูแลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาคและส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง แต่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตจังหวัดนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ส่วนราชการที่

อยู่ในส่วนภูมิภาคมีเอกภาพและประสานสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2527 : 4-13) โดยที่งานบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคซึ่งจังหวัดต้องดูแลและประสานการจัดการนั้นมีปริมาณค่อนข้างสูง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดมาช่วยปฏิบัติงานในหน่วยงานระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ตำแหน่ง เว้นบางจังหวัดที่เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีปริมาณงานมาก กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดไว้ 2 ตำแหน่ง

ส่วนในระดัยอำเภอ นั้น ตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานด้านการศึกษาในระดับอำเภอ ทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอเกี่ยวกับงานการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม อันเป็นงานในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในระดับอำเภอ ตามข้อ 4 และข้อ 58 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 (ปว.216) ลงวันที่ 29 กันยายน 2519 (สวัสดิการคณะกรรมการกฤษฎีกา 2520 : 539-568) ให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการระดับอำเภอ มีขอบข่ายในการเป็นผู้ประสานงาน การรายงาน การติดตามผลการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 687/2519 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2519 กำหนดให้ศึกษาธิการอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ปฏิบัติงานด้านการบริหารการศึกษา ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ทำเนิงานด้านนโยบายการจัดการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา การควบคุมมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา การจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การจัดเก็บข้อมูล การจัดทำสถิติการศึกษา การบริหารเกี่ยวกับศาสนาและศิลปวัฒนธรรม การจัดตั้งและการจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารงานบุคคล การติดตามประเมินผลงานในความรับผิดชอบและการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กองการเจ้าหน้าที่, 2529 : 4) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอทำหน้าที่ช่วยเหลือศึกษาธิการอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อำเภอละ 1 คน

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในฐานะของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัดและอำเภอ ทำหน้าที่ดูแลราชการของส่วนราชการหรือสถานศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดหรืออำเภอ แต่ตามความเป็น

จริงปรากฏว่าหน่วยงานทางการศึกษาค้าง ๆ ทั้งที่มีหน่วยงานหรือสถานศึกษาตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค หรือฝากงานให้ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอและอยู่ก็ตาม ต่างก็มอบหมายงานให้โดยไม่ได้มอบอำนาจให้ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอแต่อย่างใด ทำให้การปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอมีปัญหาในแง่ของการปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะไม่ได้รับการยอมรับในอำนาจ ขาดการเคารพเชื่อฟังจากข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค เนื่องจากไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือให้คุณโทษในการปฏิบัติงานของข้าราชการเหล่านั้นได้ (จากการสัมภาษณ์ นายประเสริฐ แก้วเพชร ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ นายถวัลย์ พูลมี ศึกษาธิการอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี)

ในด้านการมอบหมายงานของกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้ดูแลงานในหน่วยงานซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอและจังหวัดของกรมนั้น กรมมอบหมายงานให้ปฏิบัติแต่ทำได้มอบอำนาจในการบริหารหรือควบคุมหน่วยงานส่วนภูมิภาคเหล่านั้นไม่ ทำให้ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยากลำบากเนื่องจากขาดความร่วมมือจากหน่วยงานทางการศึกษาเหล่านั้น รวมทั้งถูกมองจากบุคลากรในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคว่า แทรกแซงก้าวก่ายหน้าที่ของหน่วยงานทั้งที่ไม่มีอำนาจ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาเหล่านี้

หากจะมองหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคจะเห็นว่าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการต่างแยกการบริหารออกไปเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ร่วมกันบริหารงานในรูปแบบกระทรวง ตามนโยบาย ทุกหน่วยงานมีอำนาจเต็มในการบริหารงานในหน่วยงานของตน ขึ้นตรงต่อกรมในส่วนกลาง โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากศึกษาธิการจังหวัดหรือศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอมีอำนาจในการบริหารและอำนาจในการตัดสินใจในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการน้อยมาก ในส่วนการสนับสนุนจากส่วนกลางก็มีค่อนข้างน้อยในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านงบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยใน

การปฏิบัติงาน รวมทั้งสถานที่ในการปฏิบัติงานก็ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ได้ ในประเด็นนี้หากจะคิดเปรียบเทียบกับหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดกรมอื่น ๆ เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา วิทยาลัยครูของกรมการฝึกหัดครู ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดหรือภาค กรมการศึกษานอกโรงเรียนและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานประถมศึกษาอำเภอ ด้วยแล้ว จะเห็นว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานน้อยกว่าหน่วยงานทางการศึกษาที่กล่าวแล้ว ซึ่งน่าจะมีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในส่วนภูมิภาค สภาพความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาในส่วนกลาง การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ระหว่างส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เพื่อปรึกษาหารือข้อราชการหรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ก็เป็นไปค่อนข้างล่าช้า ตำแหน่งที่จะเลื่อนขึ้นเป็นระดับสูงขึ้นที่มีค่อนข้างน้อย อันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกัน (สัมภาษณ์ นายประชุม เกตุแก้ว ศึกษาธิการอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

จากสภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ จะเห็นได้ว่า ทั้งศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และผู้ช่วยทั้งสองระดับต้องรับผิดชอบในฐานะผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัดและอำเภอที่ได้รับมอบหมายงานมาจากส่วนกลางคือ กระทรวง และกรม อย่างเต็มที่ แต่หน่วยงานที่มอบหมายงานมาให้ปฏิบัตินั้นไม่ได้มอบหมายอำนาจในการควบคุมดูแล ตรวจสอบและติดตามแต่อย่างใด ทั้งที่มอบหมายงานที่สำคัญและเสี่ยงต่อความผิดพลาดอย่างง่ายคายมาให้เป็นผู้ดำเนินการ เช่น เป็นกรรมการตรวจการจ้าง หรืออนุมัติการจ่ายเงินของหน่วยงานทางการศึกษาบางหน่วยงาน โดยไม่สามารถควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานเหล่านั้นได้ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะบริหารงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารในระดับจังหวัดและอำเภอจะต้องมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีด้วย การศึกษา

สภาพขวัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในระดับจังหวัดและอำเภอจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารทั้งสองระดับให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ระดับจังหวัดและอำเภอ แยกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในตำแหน่ง
2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ระดับจังหวัดและอำเภอ แยกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในตำแหน่ง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ ที่ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ. 2532 - 2533 โดยมีตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรต้นที่จะศึกษา ได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 วุฒิการศึกษา
 - 1.4 ตำแหน่ง
 - 1.5 ประสบการณ์ในตำแหน่ง
2. ตัวแปรตามที่จะศึกษา ได้แก่ ปัจจัยที่สภาพขวัญในการปฏิบัติงาน จำนวน 20 ปัจจัย จากมาตรวัดกำลังใจขวัญของ ณัฐพล ชันธไชย อาจารย์สำนักวิจัย สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2517 : 460-461) ประกอบด้วย

- 2.1 สภาพการปฏิบัติงาน
- 2.2 ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน
- 2.3 ความร่วมมือกันของผู้ปฏิบัติงาน
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2.5 การมีการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ
- 2.6 สถานภาพและการยอมรับนับถือ
- 2.7 ความมั่นคงปลอดภัย
- 2.8 การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน
- 2.9 โอกาสก้าวหน้า
- 2.10 ความสามารถของผู้ร่วมงาน
- 2.11 ความสำเร็จของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
- 2.12 ความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
- 2.13 ความเป็นมิตรและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 2.14 การอุทิศตนเพื่องานของบุคคลในหน่วยงาน
- 2.15 สภาพความพึงพอใจหน่วยงาน
- 2.16 ความสอดคล้องระหว่างงานกับความถนัด
- 2.17 สภาพความพอใจในงาน
- 2.18 ความเหมาะสมของปริมาณงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 2.19 ความยุติธรรมภายในหน่วยงาน
- 2.20 สวัสดิการของหน่วยงาน

สมมติฐานในการวิจัย

เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในตำแหน่ง แตกต่างกัน มีขวัญในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา ระดับจังหวัด หมายถึง ศึกษาธิการจังหวัดและผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด
2. เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับอำเภอ หมายถึง ศึกษาธิการอำเภอและผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ
3. ศึกษาธิการจังหวัด หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวง ให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการประจำจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และดูแลการปฏิบัติราชการ ทั้งส่วนราชการ สังกัดส่วนภูมิภาค และส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง แต่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ในเขตจังหวัดนั้น ๆ
4. ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือการบริหารการศึกษา ศาสนา ศิลปและวัฒนธรรมของศึกษาธิการจังหวัดในเขตจังหวัดนั้น
5. ศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการประจำอำเภอ เพื่อช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานการศึกษา การศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม ในเขตอำเภอและดูแล

การปฏิบัติราชการทั้งส่วนราชการสังกัดภูมิภาค และส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง แต่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคในเขตอำเภอนั้น

6. ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษานิเทศก์ ให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือศึกษานิเทศก์อำเภอ ในการบริหารการศึกษาศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม ในเขตอำเภอนั้น

7. ข้าราชการปฏิบัติงาน หมายถึง เจตคติหรือความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่องานและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

8. ผู้บังคับบัญชา มีความหมายดังนี้

ผู้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด รองปลัดกระทรวง และ/หรือ ปลัดกระทรวง

ผู้บังคับบัญชาของผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หมายถึง ศึกษานิเทศก์จังหวัด

ผู้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์จังหวัด และนายอำเภอ

ผู้บังคับบัญชาของผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง ศึกษานิเทศก์อำเภอ

9. สภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน สถานที่ปฏิบัติงาน รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการปฏิบัติงาน

10. ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน หมายถึง เงินเดือนและค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

11. ความร่วมมือกันของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง การร่วมมือระหว่างข้าราชการในสำนักงานที่จะช่วยกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

12. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง ความเป็นกันเองและความไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และความไว้วางใจของผู้ใต้บังคับบัญชามีต่อผู้บังคับบัญชา

13. การมีการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ หมายถึง การใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร และมีการติดต่อสื่อสารอย่างดี ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา
14. สถานภาพและการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับความเชื่อถือและยอมรับในความรู้ ความสามารถ ทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา
15. ความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง ความมั่นใจที่มีต่อการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน
16. การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน หมายถึง ความภาคภูมิใจในหน่วยงาน ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ความผูกพันที่มีต่อหน่วยงาน เป็นต้น
17. โอกาสก้าวหน้า หมายถึง โอกาสในการที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ตำแหน่งที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
18. ความสามารถของผู้ร่วมงาน หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น
19. ความสำเร็จของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่บุคลากรในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานร่วมกันและได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี
20. ความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง ความตั้งใจและเต็มใจที่จะทำงานร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน
21. ความเป็นมิตรและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมายถึง ความรักใคร่และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ผู้ร่วมงานทั้งในด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน
22. การอุทิศตนเพื่องานของบุคคลในหน่วยงาน หมายถึง การเสียสละเวลาของตนในการปฏิบัติงานให้สำเร็จสมความมุ่งหมาย โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
23. สภาพความพึงพอใจหน่วยงาน หมายถึง ความพึงพอใจต่อสภาพทั่วไปในหน่วยงานเช่น บุคลากร การบริหาร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น
24. ความเหมาะสมของปริมาณงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ความคิดเห็น

ที่มีต่อปริมาณของงานในความรับผิดชอบ ของตนว่าเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
เป็นต้น

25. ความยุติธรรมภายในหน่วยงาน หมายถึง ความคิดเห็นต่อการบริหาร
ของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อตนเอง

26. สวัสดิการของหน่วยงาน หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อสวัสดิการ และการ
ช่วยเหลือของราชการที่มีต่อผู้ปฏิบัติงาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. จะทำให้ทราบถึงสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วย
ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ในปัจจัยต่าง ๆ
ที่เป็นตัวชี้ถึงสภาพการปฏิบัติงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ทำ
ให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ และมีเจตคติในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น อันจะเป็นผลให้สามารถ
ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษานิเทศก์

2. เพื่อจะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของศึกษานิเทศก์
จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ และสามารถ
หาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาอันอาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
บริหารการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอในอนาคต

3. เพื่อเป็นข้อมูลที่จะสามารถหาแนวทางในการพัฒนางานและระบบงานของเจ้า
หน้าที่บริหารการศึกษาในระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อให้มีขวัญในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นกว่าที่
เป็นอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาตัวอย่างประชากรโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ
ง่าย (Simple random sampling) ซึ่งจะสุ่มตัวอย่างจังหวัดในเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต

เขตการศึกษาละ 3 จังหวัด รวม 36 จังหวัด ใช้ศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ในจังหวัดที่สุ่มตัวอย่างได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 750 คน ดังนี้

ศึกษานิเทศก์จังหวัด	36 จังหวัด	36 คน
ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด	36 จังหวัด	60 คน
ศึกษานิเทศก์อำเภอ	327 อำเภอ	327 คน
ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ	327 อำเภอ	327 คน

2. เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือสำเร็จรูปของ ณัฐพล ชันธไชย อาจารย์จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ ไปยังศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ ในจังหวัดที่สุ่มได้ และรับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for Social Science Version X)

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของกลุ่มแต่ละกลุ่ม คำนวณโดยใช้ค่า F

ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยและเสนอผลการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ขอบเขตของการวิจัย และลำดับขั้นในการวิจัย

บทที่ 2 ข้อเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องกับคามพึงพอใจและขวัญในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่แสดงถึงขวัญในการปฏิบัติ
งาน และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่ม
ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์
ข้อมูล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย